

Metoda

Zakladatelka metody

Maria Montessori, italská pedagožka, je představitelkou reformní pedagogiky a zakladatelkou individuálního systému svobodné výchovy předškolních dětí. Do centra pedagogického procesu postavila dítě, určila podmínky pro jeho svobodný rozvoj, sebevýchovu a sebezvzdělávání. Ve svých principech respektovala individualitu a samostatnost dítěte. Individuální svoboda je potřebná nejen k formování charakteru, ale i myšlení, citů a vůle. K tomuto účelu vytvořila také speciální didaktický materiál.

Principy metody

Ve svém systému vidí Montessori roli učitelky v nenápadném vedení a taktní pomoci. Její vědecká pedagogika je založena na úplném svobodném výběru konkrétních činností a prostředí, na volných a přirozených projevech dětí. Odmítá přímé zasahování do dětské činnosti. Svoboda pohybu se stala pravidlem a jejím jediným omezením byl požadavek slušného chování a pořádku. Svoboda však neznamená, že člověk může dělat, co chce, nýbrž, že následuje svůj vnitřní zákon. Svoboda bez organizace práce by byla zbytečná. Dítě nechané svobodně bez činnosti by bylo ztraceno. Má však mít možnost si volit takovou činnost, kterou chce provádět. U malých dětí je to především hra. Přechod od hry k práci je nenápadný, těžko lze stanovit meze hry a práce. Ideálem by měla být hra klidná, bezkonfliktní. Jestliže konflikty vznikají, děti je mají řešit samy. Ovšem za předpokladu, nejde-li o konflikty většího rozsahu. Sociální konflikty poskytují dětem příležitosti pro rozvoj sociálních dovedností. Vedou je k převzetí zodpovědnosti v jednání samy za sebe. Každý jednotlivec je brán jako součást celku. Všechny jeho potřeby a zájmy jsou neoddělitelné a jejich důležitost je rovnocenná.

Metodika práce je detailně rozpracována a je rozdělena do těchto základních oborů:

- **cvičení praktického života** - zahrnuje péči o vlastní osobu, péči o okolí a prostředí, ve kterém se dítě pohybuje, zdvořilostí formy chování
- **smyslový materiál** - získávání smyslového vnímání manipulací s předměty
- **jazyková výchova** – při jazykové výchově mají velký význam básně, rýmy, hádanky, prstohry, scénky, pohádky, děti vyprávějí své příběhy
- **matematika** - využívá speciální didaktické pomůcky
- **kosmická výchova** - dítě poznává okolní svět ve vzájemných souvislostech, výchova k míru, zeměpis, přírodopis atd.

Funkce učitele

Funkce učitele je jedinečná a náročná. Učitel není učitelem v pravém slova smyslu, ale "průvodcem". Sleduje senzitivní fáze dítěte, vytváří přirozené prostředí, respektuje svobodu dítěte, podporuje jeho aktivitu, tvořivost. Učitel si o každém dítěti vede záznamy, jak zvládlo jednotlivé kroky.

Další specifika pedagogiky M. Montessori:

Senzitivní fáze neboli citlivé fáze vývoje dítěte

Každé dítě prochází jednotlivými fázemi vývoje, kdy je citlivé a vnímavé pro určité činnosti. Tyto fáze trvají vždy určitou dobu a pak končí, ať jsou využity nebo ne. Využití senzitivní fáze umožní dítěti zvládnout rychle a lehce určité dovednosti. Učitel musí těmto fázím rozumět a připravit pro dítě prostředí, nabídnout vhodné materiály a pomůcky, vybrat činnosti, které v této fázi potřebuje. Sledování senzitivních fází předpokládá individuální přístup ke každému dítěti, protože každé dítě získává lehkost k učení dané dovednosti v jiný okamžik.

Samostatná práce

Dítě nepracuje na povel, samo si vybírá práci, o kterou má zájem, může pracovat samo, ve dvojici nebo kolektivu, vybírá si místo, kde bude práci provádět. Učitel dítě pozoruje, neruší ho při koncentraci, čeká, kdy dítě samo požádá o pomoc a sleduje, aby dítě práci dokončilo a všechny pomůcky si po sobě uklidilo. To vyžaduje speciálně připravené prostředí, kdy všechny pomůcky musí být dítěti dostupné.

Práce s chybou

Děti nejsou hodnoceny záporně. Chyba není vytýkána, ale ukazuje, že je ještě třeba opakovat a procvičovat. Chyba je brána jako přirozený jev. Všechny didaktické pomůcky jsou připraveny tak, aby si dítě mohlo svou práci zkontrolovat, najít chybu a opravit ji.

Elipsa

Elipsa je cvičení psychické a fyzické rovnováhy, klidu, ticha, harmonie a koncentrace pozornosti. Je vyznačena na zemi v dostatečné velikosti. Čím je elipsa užší, tím těžší je cvičení. Začíná se sedem kolem elipsy. Děti se učí pomalu a koordinovaně po elipse chodit a nosit v obou rukou předměty (hrníček s vodou, talířek s kuličkou), což je nutí se na chůzi soustředit.

Více o montessori pedagogice najdete na www.montessoricr.cz